

KUZU BÜYÜTME YÖNTEMLERİ

Prof. Dr. Cemal SARICAN

Koyunculukta başarılı olmanın bir koşulu da, her türlü yeniliğe açık olmaktır. Yeniliklerin uygulanmasının üreticilere kazanç getirmesine bağlıdır. Bu nedenle, koyunculukta ki yeniliklerin uygulamaya aktarılmasında, her şeyden önce üreticilerin bu yeniliklere inanması gerekir ki, bugüne kadar alışlagelen koyunculuk yapma şekli değirtirilebilsin. Amacımız, koyunculukta bu yapı değişikliğinin gerçekleştiğini görmektedir.

Kuzu büyütme yöntemlerinin iyi bilinip, işletmeye uygun birinin seçimi üretim kayıplarının önlenmesini sağlayabilir.

- 1 — Doğal büyüme
- 2 — Eksik emiştirme veya erken süttten kesme
- 3 — Yapay büyütme
- 4 — Kalıntı (artık) sütle büyütme

Doğal Büyütme

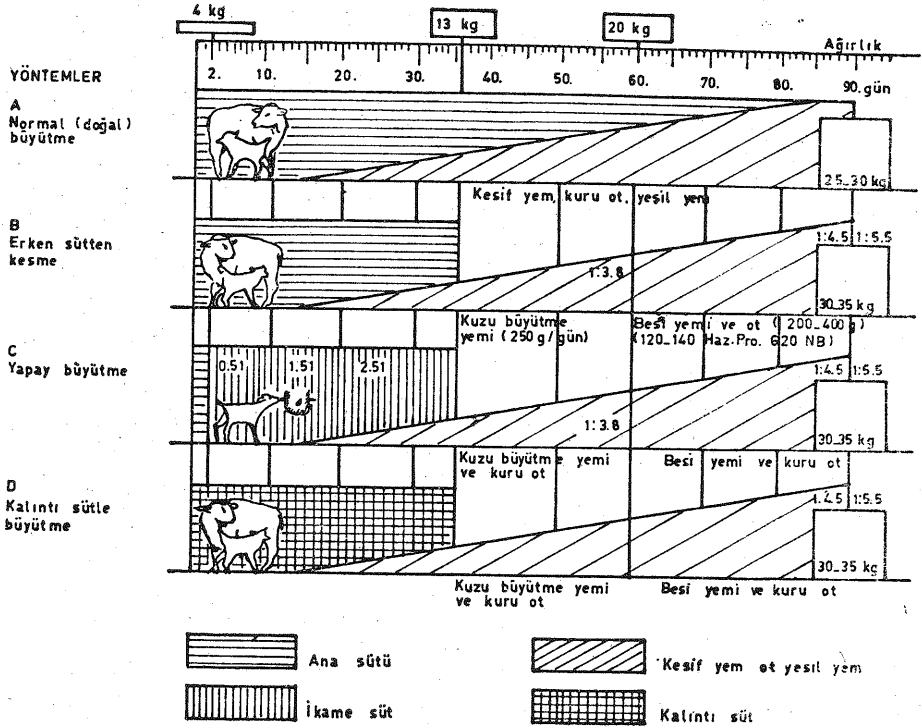
Doğal büyütme; kuzuların doğumdan itibaren ana sütünü süttten kesime kadar emmeleri, bunun yanında da kuru ot, yeşil yem ve kesif yemle büyütölmeleridir.

Doğal büyütmede 2 şekil söz konusudur :

a) Kuzular da anaları ile süttten kesime kadar mer'aya çıkar.

b) Kuzular süttten kesime kadar ağılda barındırılır.

Mer'ada kuzu büyütmede, süttten kesim yaşı, kuzuların beslenme durumuna yakından bağlıdır. Mer'a yeterlilik du-

KUZU BÜYÜTME YÖNTEMLERİ

rumu ile ek yem verilip verilmeyişi süt emiştirme dönemi uzatabilir veya kısaltabilir. Sürüde süt üretimi söz konusu olmadığında kuzular 3,5 - 4 ay analarını emerler. Süttan kesim ağırlığı 30 - 35 kg'ı bulabilir. Süt üretiminin öngörüldüğü işletmelerde emiştirme dönemi 2,5 - 3 ay sürer. Sağıma süttan kesimden sonra başlanır.

Erken Süttan Kesme

Erken süttan kesme yönteminde, kuzular 28 - 42 günden fazla emiştirilmezler. Erken süttan kesmede iki farklı amaç söz konusudur. Bunlar :

- Kuzuları ayrılan anaların hemen çiftleştirilmeleri ile, koyun başına kuzu verimini arttırmak
- Kuzuların erken süttan kesimi ile süt üretimine kısa sürede geçmek

Erken süttten kesmede kuzuların en az 12 - 13 kg. canlı ağırlığa ulaşmış olmaları gerekir. Süttten kesilen kuzuların iyi kalite kuru çayır otu ve kesif yemle beslenmeleri yöntemin başarısını yükseltir.

Yapay Büyütme

Son yıllarda kuzuların anasız büyütülme yöntemleri geliştirilmiş ve uygulamaya aktarılmıştır. Bu konuda yapılan araştırmalarda yöntemin çeşitli uygulama şekilleri üzerinde durulmuştur. Yapay büyütülecek kuzular ağız süttünü içtikten sonra 1 - 3 gün içerisinde analarından ayrılmalıdırlar. Yapay büyütme hem et yönünden yetiştirilen ırklarda, hem de koyun süttünün iyi değerlendirildiği işletmelerde başarı ile uygulanabilmektedir. Yapay büyütmede amaçları şöyle sıralayabiliriz :

— Anası ölen veya ana süttü az olan kuzuların büyütülmesinde

- Çoğuz doğumlarda, kuzu ölümlerini azaltmak
- Anaların süttünden yararlanmak
- Anaç sürüde işleri azaltmak
- Bir iş birimine düşen kuzu büyütmei arttırmak

Yapay büyütmede 3 beslenme dönemi vardır.

- 1— Sıvı besinle besleme
- 2— Sıvı + kesif yem ile besleme (geçiş dönemi)
- 3— Kesif yemle besleme

Sıvı besinle beslenmede, sütt ikame yemi özellikleri ana süttüne yakın olmalıdır. Yoksa gelişmede başarı sağlanamaz. Ayrıca sütt ikame yemi koyun süttünden daha ucuza üretilmelidir ki ekonomik olsun.

Bu dönemde kullanılan ikame yemler şunlardır.

- a) Yapay sütt
- b) İnek süttü
- c) İnek süttü + Koyun süttü karışımı

Sıvı + kesif yemle besleme

Geçiş dönemidir. Doğumdan hemen sonra kuzular ot ve kesif yemle oynamaya başlarlar. 3. haftadan itibaren de kesif yemi tüketmeğe alışmış olurlar.

Kuzular kesif yemi tüketmeğe başladıklarında içilen sıvı miktarı, kesif yem miktarını sınırlar. Sıvı Besin tüketimi sınırlandırıldığında, kesif yem tüketimi artar.

Kesif yemle besleme

Kesif yeme geçmede, sıvı besin yavaş yavaş azaltılır. Burada dikkat edilecek en önemli nokta, kuzunun tüm ihtiyaçları kesif yemden karşılanasıya kadar az da olsa, sıvı besini vermeğe devam etmek gerekir.

Kalıntı Sütü Büyütme

Batı bölgelerinde koyun sütünden vazgeçilemez. Sağım geç başlanmasının süt üretiminde meydana getirdiği binlerce tonluk süt üretim kaybı yanında, erken kuzu kesimi ile de milyonlarca lira ulusal ekonomi zarara uğramaktadır.

Hem erken kuzu kesiminin önlenmesi, hem de süt sağımına koyunların doğumundan başlamak üzere olanak veren kalıntı sütü kuzu büyütme gündeme gelmektedir.

Sağımdan sonra, sağlamıyarak memede kalan süt, kuzulara emiştirildiğinde bir kuzunun büyütülebileceği yapılan bir çok araştırmalarda gösterilmiştir.

Doğumdan 2 gün sonra başlamak üzere koyunlar sabah ve akşam sağılır. Sağıma takiben, kalıntı sütü emmek üzere, kuzular analarının yanına 20 dakika bırakılır. Kuzuların içtiği süt büyütme dönemi için yeterlidir. Yöntemin uygulanmasının sağladığı yarar, doğumdan hemen sonra başlayan sağımla pazarlanabilir. Süt üretiminin de olanaklı hale gelmesidir.

Yöntem, günde yapılan iki sağım sonrası kalıntı sütü kuzulara verilmesi şeklinde uygulanabileceği gibi, ikiz doğuran veya yerli koyunlarda günde tek sağımdan sonra kuzuların ana yanına salıverilmesi şeklinde de uygulanabilir. Sağımın sabah veya akşam uygulanması, işletmedeki iş düzeyine ve kuzuların analarıyla birlikte mer'aya çıkıp çıkmadıklarına göre ayarlanabilir. Sağımın sabah yapılmasında kuzular, akşam analarından ayrılmalıdır. Sağım akşam yapılacaksa, koyunlar mer'a dönüşü, önce sağılmalı, sonra kuzular ana yanına bırakılmalıdır.

Görülüyor ki, Türkiye'mizde et ve süt üretimi için kaynak vardır. Fakat bu potansiyelden yeterince yararlanılmamaktadır. Halkımızın daha dengeli beslenmesinin sağlanmasında, üretimin arttırılması yolunda her olanaktan yararlanılmalıdır. Hayvancılığın geliştirilmesinden sorumlu kurumlara düşen görevlerin eksiksiz yerine getirilmesi hayvancılığımızın gelişmesine yardımcı olacaktır.